

(כח) ולא יזח החושן מעל האפוד.

הנה בגמרא [יומא דף ע"ב ע"א] איתא: אר"א המזיח החושן מעל האפוד לוקה. והנה אר"ל [זבחים דף פ"ח ע"ב] דכל בגד יש לו סגולה אחרת לכפר עון, והיינו האפוד מכפר על עבודה זרה, והחושן מכפר על עיוות הדין. ולכאורה איזה שייכות יש בין זו לזו [עד שאסור להזיח החושן מעל האפוד]. והיה אפשר לומר דגילתה לנו התורה דעבודה זרה אינו אלא עיוות הישרות, וכמש"כ רבינו נסים גאון [בהקדמתו על הש"ס] דעבודה זרה היא מצוה שכלית, שהיא כנגד ישרות השכל. אבל מצינו עוד [לעיל ד' פ"ד ברש"י] שאהרן זכה לחושן מפני ששמח בלבו על גדולת משה, ונמצינו למידין מזה דישרות השכל אינה אלא אם האדם הוא בן מדות נקיות, ודו"ק בזה כי הוא כלל עמוק בעבודת ד'.

אור גדליהו

12

ו"ו החיבור ופירושו הוא אני ואחסי, שכניכול הקצ"ה אומר אני ואחסי ביחד. והנה השם של האדם הוא השורש והמכות של האדם, וכמו שביארנו בפרשת שמות, וכאן נאמר לו לויי זה שלי שם, רק שנעשה משה רבינו צעל להמקור והשורש, ולא היי כאן אחי מחילה של שם, כי השם הוא מכות האדם, וכשהלוי הוא להשם אחי שזכ השורש של האדם חבל יש כאן אחי מחילה המפסקת, וכאן צעזיל המסירות נפש של משה רבינו, שביטל את עצמיותו לגמרי ואמר ואם אין מחני נא, זכ שיהי מקושר לגמרי אל המקור, ולא יהי שום מחילה המפסקת, אחי לא מחילה של שם, וזכ שנאמר ואחסי חלוקה, אני ואחסי, צדדיקות הכי ועלה.

ודרך אגב יש לנו לזכר מה שמצינו בצטל הטורים דברי חז"ל אשר מקורם בצוה"ק, שלא נזכר שמו של משרע"ה בפרשת חלוקה, שכיון שאמר אחר חטא העגל כשצדיקש כפרה עבור כלל ישראל "מחני נא מספרך אשר כתבת", נחקיים הדבר בפרשה זו, ולכאורה קשה לפרש שהכוונה הוא לעונש, כי הרי בדברים האלו מסר משה רבינו נפשו עבור כלל ישראל, לצקש סליחה עבורם, עד שאמר אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא, ולמה יגיע לו קנס ועונש עבור זה. אך באמת בפרשה מתחילה ואחסי חלוקה, ואמרו חז"ל כי הלשון ואחסי יש לו

(3)

קושיית הגמרא אמאי אין אומרים הלל בפורים. תירוץ הגמרא קריאתה זו היא הלולה. דהיינו שע"י קריאת המגלה יוצאים חובת אמירת הלל. ומבואר במאירי דבר חדש מאד דאם אין בידו לקרות את המגלה מחמת איזה סיבה שתהיה הרי הוא מחויב באמירת הלל. ובודאי שדעתו של המאירי בזה היא דעת יחיד שהרי לא הוזכר בפוסקים שום ענין של הלל בפורים. זלקושטא דמלתא דבר זה טעון הסברה, דהרי מתוך דברי הגמרא שקריאתה זו היא הלולה, יוצא מפורש, שרק ע"י קריאת המגלה הוא מקיים חובת הלל; וא"כ, מהיכי תיתי יפטר מהלל ע"י שהוא אנוס במגלה? ונראה בזה דהרי המחייב של אמירת ההלל הוא המאורע של הנס, וא"כ טיבו של ההלל הוא בהתאם לטיבו של מאורע הנס. דאם הנס הוא נס גלוי אז גם אמירת ההלל היא אמירה גלויה, של הלל גלוי, אבל בנס נסתר [אסתר מן התורה מנין שנא' ואנכי הסתר אסתיר] אז אמירת ההלל היא אמירה באתכסיא של הלל גנוז. קריאתה זו הלולה. ואין הכוונה בזה דהמגלה היא במקום הלל, אלא המגלה היא מין הלל בפני עצמו, דהיינו הלל שמון מכפנים בתוך קריאת מגלה מבחוץ. ואשר על כן, אם הוא אנוס על קריאת המגלה הרי הוא אנוס גם על ההלל.

(4)

(א) אל תדמי בנפשך להמלט. הדברים נשמעים כחשד מכוער על אסתר המלכה. חשד כזה הוא מן הנמנע. אלא שמהלך הענין כך הוא. המתפלל בעד חבריו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה. מפני שיש עומק תהום המבדיל בין תפלה סתם לתפלה של לב נשבר. ויודעים אנו מפיהם של חכמים את עדיפות כח התפלה הגנוזה במדרגה של לב נשבר. ואותו אדם הצריך לאותו דבר ולבו נשבר בקרבו מתוך בקשת הישועה הרי יש בידו קנין של כח תפלה נשגב. ואותו אדם המתפלל בכחו זה לטובת חבריו הרי הוא לוקח את קנינו זה ומנדב אותו לחבירו. המתפלל בעד חבריו והוא צריך לאותו דבר. כלומר, הוא מנדב לחבירו את כח התפלה הגנוז ביסורין שלו. בודאי שמן הדין הוא שלא יפסיד את הזכות הגדולה של בעל יסורין אשר

בנדבת לכבו נתן זכות זו לחבירו.

(ב) וזהו פשר דבר ההוראה של מרדכי לאסתר: אל תדמי בנפשך להמלט. כלומר, תפלתך על כנסת ישראל תבוא דוקא מתוך ההכרה שגם את צריכה לאותו הדבר ואף על פי כן כוונתה של התפלה תהיה רק לטובת ישראל. חלילה לך להפסיד את המעלה של המתפלל בעד חבריו והוא צריך לחבירו את סגולת התפלה של הלב הנשבר — תעלה תפלתך על כנסת ישראל. אל תדמי בנפשך להמלט.